

NORGES HØYESTERETT

Den 13. september 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med justitiarius Øie og dommerne Matheson og Bergh i

HR-2024-1654-U, (sak nr. 24-114151STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Alexander Gonzalo Sele)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens fellende dom for hatefulle ytringer, jf. straffeloven § 185.
- (2) A, født 00.00.2000, er satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 185, § 272, jf. § 271 og § 156 og politiloven § 30 nr. 1, jf. § 5.
- (3) Grunnlaget for overtredelse av straffeloven § 185 om hatefulle ytringer, tiltalen post I, er angitt slik:

«Tirsdag 17. mai 2022 ca kl. 18.00 i X og/eller på Y i Bergen, uttalte han til B: "Heil Hitler", "jævla neger, kom deg tilbake dit du kommer fra" og "du har ikke noe med Norge eller 17. mai å gjøre" og/eller lignende formuleringer. Utsagnene ble fremsatt offentlig i andre personers påhør, og var rettet mot B, som har somalisk opprinnelse.»
- (4) Grunnlaget for tiltalen post II om grov kroppskrenkelse, straffeloven § 272, jf. § 271, er angitt slik:

«Kort tid etter forholdet beskrevet under post I, slo han B i høyre del av ansiktet, tok tak i Bs skjorte slik at den revnet og B falt i bakken. Mens de lå på bakken tok han kvelertak på B og slo ham flere ganger.»
- (5) Hordaland tingrett avsa 21. desember 2023 dom der A ble frifunnet for tiltalen post I. Han ble domfelt for post II og de øvrige postene. Kroppskrenkelsen i post II ble likevel ikke ansett som grov, slik at domfellelsen gjaldt straffeloven § 271.
- (6) Påtalemyndigheten anket frifinnelsen for post I.

- (7) Ved Gulating lagmannsretts dom 27. juni 2024 ble A domfelt også for post I. Domsslutningen lyder slik:

«A, født 00.00.2000, dømmes for en overtredelse av straffeloven § 185 første ledd første punktum, jf. annet ledd, og de forhold hvor skyldspørsmålet er avgjort ved Hordaland tingretts dom 21.12.2023, sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a), til en straff av fengsel i 45 – førtifem – dager. Gjennomføringen av fengselsstraffen utsettes med en prøvetid på 2 – to – år i medhold av straffeloven § 34. I tillegg dømmes han til å betale en bot på kr 15 000 – femtentusen – kroner, subsidiært 15 - femten - dager fengsel.»

- (8) A har anket dommen. Det anføres at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle, og at det er svakheter ved lagmannsrettens selvstendige prøving av bevisene. Det er uforklart hvorfor fornærmedes forklaring er vurdert annerledes enn av tingretten. Særlig er det uklart hvordan lagmannsretten kunne legge så stor vekt på fornærmedes forklaring om rasistiske utsagn, når den samtidig bare fant det bevist at utsagnene ble fremsatt innledningsvis og ikke under hele episoden, slik fornærmede forklarte. Lagmannsretten har heller ikke kommentert at det ikke er noen vitner som har forklart seg om en "nazihilsen", slik fornærmede hevder. Lagmannsretten har dermed ikke redegjort for de springende punktene ved bevisbedømmelsen, og sentrale punkter står uforklart.
- (9) *Påtalemyndigheten* har anført at anken ikke bør tillates fremmet, jf. straffeprosessloven § 323. Det bemerkes at lagmannsrettens tidsangivelse fremstår upresis, da fornærmede forklarte at tiltalte gjentok rasistiske ytringer under episoden. At bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet er feilaktig, kan imidlertid ikke benyttes som ankegrunn ved anke til Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd. Det anføres at det uansett ikke er noen mangler ved lagmannsrettens avgjørelse i form av mangelfulle domsgrunner som kan ha innvirket på dommens innhold, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A ble frifunnet i tingretten og domfelt i lagmannsretten for det forholdet anken gjelder. Han har derfor ankerett til Høyesterett. Dette innebærer at anken bare kan nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Nektelsesbeslutningen skal i tilfelle begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (11) Straffeprosessloven § 40 angir kravene til domsgrunner. I saker der siktede domfelles, skal «domsgrunnene for skyldspørsmålets vedkommende bestemt og uttømmende angi det saksforhold retten har funnet bevist som grunnlag for dommen». For at en mangelfull begrunnelse skal føre til opphevelse, må sentrale punkter i bevisvurderingen bli stående uforklart, jf. blant annet HR-2018-2109-U.
- (12) Tiltalen post I bygger på fornærmedes forklaring. A har forklart at han på grunn av høy alkoholpåvirkning ikke husker noen kontakt med fornærmede. I tingretten utelukket han likevel ikke at han har handlet slik fornærmede har forklart, og han erkjente straffeskyld etter tiltalen post I og II.
- (13) Det fremgår av tingrettens dom at fornærmedes forklaring støttes av vitner som var på stedet sammen med fornærmede. Retten fant det likevel ikke bevist at tiltalte hadde kommet med utsagn som angitt i tiltalen. Den uttaler at årsaken til at retten ikke er overbevist, er at et reportasjeteam fra TV 2, bestående av journalist/reporter Trond Solvang og fotograf Pål

Sørum Schaathun, var til stede i nærheten og fikk med seg deler av hendelsesforløpet. Tingretten uttaler blant annet:

«Korkje Solvang eller Schaathun har høyrte den tiltalte komme med slike rasistisk ladde uttrykk. Dei kan iallfall ikkje hugse at dette vart sagt. Dei har heller ikkje sett at den tiltalte retta ei nazihelsing mot den krenkte. Solvang anslo at han og kollegen sto mellom 30 til 40 meter unna då dette skjedde. Trass i avstanden vurderer retten det som truleg at desse ville ha høyrte slike utsegn, ettersom desse har skildra den tiltalte som høgrøysta. Det er også truleg at desse ville ha sett ei nazihelsing. Det ligg iallfall føre ein slik grad av tvil om kva den tiltalte har sagt og ikkje, at retten ikkje finn det forsvarleg å sjå vekk ifrå denne.»

- (14) *Lagmannsretten* uttaler i sin bevisvurdering knyttet til tiltalen post I at fornærmedes forklaring vurderes som pålitelig, og retten beskriver grunnlaget for denne vurderingen. Retten viser videre til at forklaringen støttes av andre beviselementer. Som slike beviselementer trekker lagmannsretten frem flere vitneforklaringer og et lydopptak og redegjør for hovedinnholdet i disse.
- (15) Deretter kommenterer lagmannsretten betydningen av at reportasjeteamet fra TV 2 ikke har hørt rasistiske utsagn. Retten uttaler:

«To ansatte i TV2 var på det aktuelle tidspunktet på oppdrag i området. Dette var journalist Trond Solvang og fotograf Pål Sørum Schaathun. De skulle rapportere fra hyggelige situasjoner under 17. mai feiringen i Bergen sentrum. Det er noe uklart hvor de presist befant seg da de ble oppmerksomme på tiltalte og fornærmede. Vitnet Solvang mener de var ca. 40-50 meter fra de to under sammenstøtet, mens vitnet Schaathun mener avstanden kan ha vært noe kortere og anslagsvis 25 meter. De sto uansett et godt stykke unna, og de ble dessuten ikke oppmerksomme på hendelsen før voldsutøvelsen startet, og derfor etter at utsagnene ble fremsatt. Det er derfor naturlig at de ikke hørte utsagnene fra tiltalte, og lagmannsretten kan ikke se at dette medfører at det knytter seg tvil til spørsmålet om det ble fremsatt utsagn som beskrevet. Vitnet Schaathun tok for øvrig videoopptak av en del av hendelsen, og han fulgte opp hendelsen i forhold til politiet for å sikre en korrekt situasjonsforståelse.»

- (16) Lagmannsrettens bevisvurdering er altså at slik situasjonen på stedet var, skaper det ikke tvil at vitnene fra TV 2 ikke hørte rasistiske utsagn.
- (17) I støtteskrivet til Høyesterett er det vist til at fornærmede har forklart at de rasistiske utsagnene ble fremsatt gjennom hele hendelsesforløpet, men at lagmannsretten bygger på at disse ble fremsatt innledningsvis – før voldsutøvelsen skjedde. Ankeutvalget er enig i at lagmannsretten gjerne kunne ha kommentert forholdet til fornærmedes forklaring på dette punktet. Utvalget kan likevel ikke se at noe sentralt punkt ved rettens bevisvurdering er blitt stående uforklart. Det fremgår at når lagmannsretten ikke kan se at det skaper tvil at teamet fra TV 2 ikke har hørt rasistiske utsagn, er det vesentlige at de oppholdt seg i betydelig avstand fra tiltalte og fornærmede, og dermed også lenger unna enn de øvrige vitnene. Lagmannsretten har altså vurdert reportasjeteamets mulighet til å høre tiltaltes utsagn annerledes enn tingretten, og det er tydelig forklart.
- (18) Heller ikke for øvrig kan ankeutvalget se at det er vesentlige punkter i lagmannsrettens bevisvurdering som er blitt stående uforklart. At lagmannsretten ikke kommer inn på om tiltaltes handlinger også omfattet en «nazihilsen», er ingen feil, selv om et slikt element ble drøftet av tingretten. Dette var ikke en del av tiltalen.

- (19) Etter dette finner Høyesteretts ankeutvalg det klart at anken ikke vil føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.
- (20) Ankeutvalget er videre kommet til at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken. Det er heller ikke av andre grunner særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett. Den blir derfor nektet fremmet, jf. § 323 første ledd andre punktum.
- (21) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken over straffedommen nektes fremmet.

Wilhelm Matheson
(sign.)

Toril Marie Øie
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)